

2010:39

Glimmebodagården

Antikvarisk medverkan, 2010

Emelie Petersson

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2010:39

Glimmebodagården

- utvändiga arbeten

Antikvarisk medverkan, 2010
Brösarps socken, 1032
Tomelilla kommun
Skåne län

Emelie Petersson

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2010 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2010:39
ISSN 1651-0933

Omslagsfoto: Reparerade och kalkade fack i körporten. Foto Emelie Petersson
Fyndteckningar mm:
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

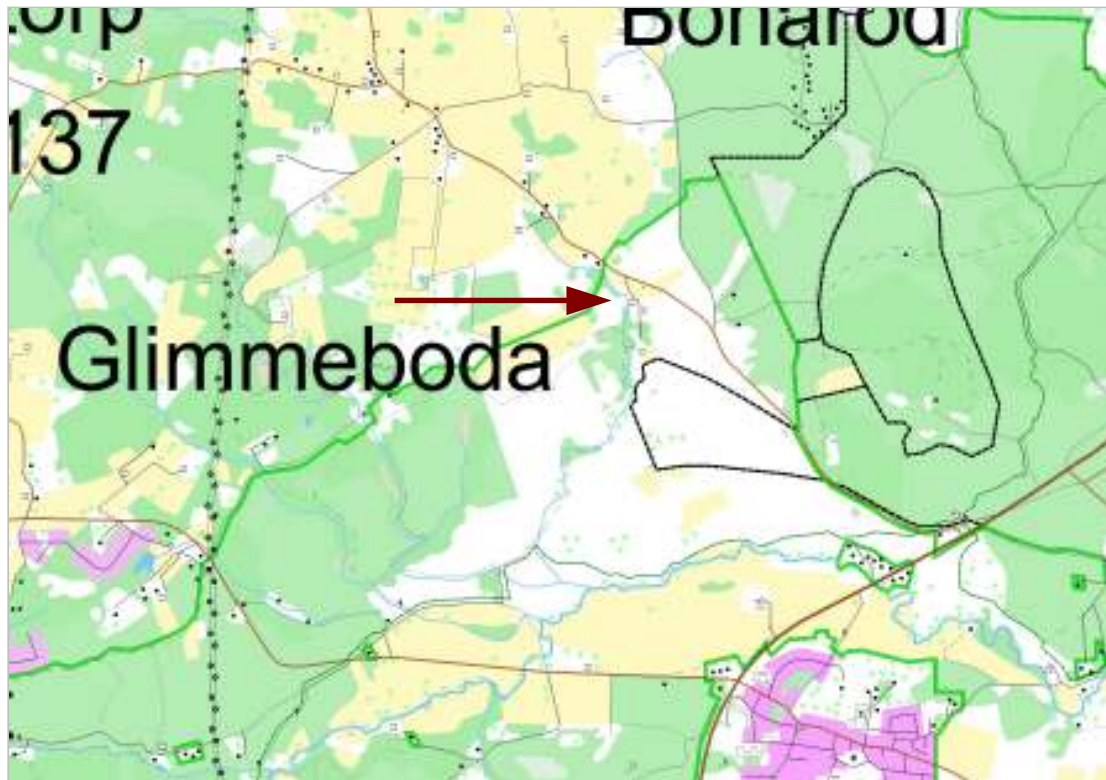
GLIMMEBODAGÅRDEN

Innehåll

Inledning	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	5
Utförda åtgärder	6
Arbeten på fasad och stomme	6
Takarbeten	9
Avvikelser från handlingar	9
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	9
Iakttagelser under restaureringen	10
Övriga handlingar med relevans för ärendet	10
Bilagor	11
Takskiss	11

Tomelilla kommun

Glimmebodagården ligger nordväst om Brösarp

Inledning

Årets arbeten på Glimmebodagården har omfattat omläggning av ett sti på den västra längan samt reparationer av fasad och stomme på den västra, södra och östra längan.

Administrativa uppgifter

Objekt	Glimmebodagården
Socken	Brösarp
Kommun	Simrishamn
Länsstyrelsens beslut	2010-05-03, dnr: 432-6523-10 & 434-76133-09
Regionmuseets dnr	K12.20-133-10, 1032
Byggherre/beställare	Albo härads hembygdsförening
Entreprenör	Knadriks kulturbygg
Antikvarisk medverkan	Regionmuseet Kristianstad genom Emelie Petersson
Byggtid	maj - augusti
Slutbesiktning	2010-09-15

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Glimmebodagården ägs av Sveaskog och förvaltas av Albo härads hembygdsförening. Föreningen har också ett flertal evenemang knutna till gården tillsammans med visning av byggnaderna. Glimmebodagården byggnadsminnesförklarades 1993.

Omläggning av byggnadernas tak har pågått under ett flertal år. Taken läggs om på ett traditionellt sätt dvs sti för sti och vilka partier som är aktuella för åtgärder har avgjorts från år till år inför tillståndsansökan. För en sammanställning av vilka stin som har lagts om under perioden se vidare under bilagor i slutet av rapporten. För en genomgång av de utförda taktäckningarna sedan 2006 se Regionmuseets rapporter 2006:79, 2007:49, 2009:28 & 2010:05.

Flera av takfallen på byggnaderna täcks av vass, ett material som härstammar från mitten av 1970-talet då man vid en restaurering frångick användningen av halm till förmån för vass. När taktäckningen från denna tid har varit i behov av förnyelse har halm återinförts. Hembygdsföreningen odlar egen halm som används vid taktäckningen.

Utförda åtgärder

Bilden visar de tre fack på den västra längans västra fasad som har åtgärdats vid årets arbeten. Den gröna rektangeln i fack med nummer 2 markerar en yta som fortfarande är oförändrad. Putsen på detta parti satt väl vid underlaget och har lämnats utan åtgärder med undantag av att ytan har kalkats tillsammans med övriga delar av facket.

Arbeten på fasad och stomme

Flera mindre reparationer har gjorts bland längorna. På boningshuset, den södra längan, har delar av panelen som täcker den västra fasaden setts över och kompletterats. De rötskador som förekom var lokaliserade till brädernas och listernas nedre delar. Befintlig panel har tagits tillvara i så stor utsträckning som det har varit möjligt genom att bräder och lister har fått ny placering sedan de renskurits från rötskadat material. Ett par bräder och lister har bytts ut i sin helhet liksom dropplisten i gavelröstets nederkant. Avfärgning med röd slamfärg kommer att utföras av föreningen själva. Kompletterande bräder är cirkelsågade likt de befintliga. Grundstenen i det nordvästra hörnet knackades loss och murades åter med lerbruk samtidigt som ett hålrum mellan syll och grund tätades för att stänga ute skadedjur. Den åtgärdade delen av grunden fogades därefter med kalkbruk.

Inför årets arbeten hade flera fack med bom och sprickor i putsen identifierats på den västra och södra längan. Den befintliga putsen togs ned där vidhäftningen var dålig och därefter kompletterades med ny lerputs. Av de tre åtgärdade facken på den västra längan var skadorna mest omfattande på det södra facket. Här lades omkring 3 tum med ny lerputs på. För de andra två facken varierade tjockleken på den nya putsen mellan 0-2 tum. Den gröna rektangeln i fack 2 på bilden ovan visar en yta som har lämnats helt orörd och enbart kalkats eftersom putsen satt bra vid underlaget. Facket på boningslängan fick ett putspåslag på omkring 1-2 cm.

Bilderna visar omputsade fack på den västra respektive södra längan. Den gröna markeringen på den vänstra bilden visar var befintlig putsyta har lämnats orörd och endast kalkats över.

Sedan den nya lerputsens lagts på och fått torka något bearbetades den med en lerslätta. Ytan blir härigenom inte slät som en brädriven puts utan naturligt följsam mot underlaget. Slutligen har ytan kalkats tre gånger. Den använda leran kommer från två nedplockade hus i trakten, varav ett av dessa i Myrestad. Föreningen har tagit tillvara lersten från dessa byggnader och förvarat för framtida bruk. Stenarna blöttes upp och bearbetades därefter i en tvångsblandare. Leran har magrats med murgrus till lämplig konsistens. Uppskattningsvis innehåller putsen omkring 50 % grus. Fackfyllningarna i ovan omnämnda fack utgjordes i samtliga fall av lersten.

Under fönstret har två mindre ytor på var sida om bistolpen kalkats. Till höger ses den frilagda lerputsens målad med röd slamfärg.

På den västra längan togs två mindre ytor med tunn KC-puts ned under fönstret i lilla stugan, se bild på föregående sida. Bakom putsen var facket murat med bränt tegel satt i lerbruk och fogat med kalkbruk. De rengjorda ytorna har inte erhållit någon ny puts utan enbart kalkats. Vid nedtagning av löst sittande kalkskikt på facket ovan fönstret i drängkammaren framkom en röd färg direkt på underliggande lerputs. En enklare analys som Regionmuseet gjort med hjälp av saltsyra tyder på att putsen är målad med en slamfärg och inte en kalkfärg.

Den planerade undersökningen av brädgolvet i ett av boningshusets rum, benämnt huset, visade att brädorna ligger på golvbjälkar i ek. Mellan dessa finns en fyllning, troligen bestående av lera, ända upp till golvbrädorna. En bräda lossades försiktigt för att kunna göra besiktningen och rötskadorna på denna var omfattande. Rötskadan omfattade omkring halva brädans tjocklek vilket troligtvis är förklaringen bakom svikten som finns i golvet. Resultatet av undersökningen visade att en restaurering av golvet är nödvändig och hembygdsföreningen har för avsikt att gå vidare med en ansökan till länsstyrelsen.

På boningshusets västfasad har panelen setts över och kompletterats, till höger ses hur befintlig panel har återanvänts på en ny plats.

Takarbeten

Bilden visar den västra längans takfall åt väster innan omläggning av ett sti. På den högra bilden ses svinbuset med ny solbräda åt nordost.

Ett sti med placering på den västra längans västra takfall har lagts om. Föreningens egenproducerade halm har använts till hela stiet. Halmen är bunden med vidjor av gulpil ifrån Danmark. Till rafter har hasselkäppar använts. Dålig läkt har förstärkts genom att nya barkade granslanor lagts parallellt med befintliga alternativt genom infästning med blankspik. Omkring fem till tio löpmeter läkt har åtgärdats. Ryggträn byttes också i samband med omryggningen och runt tio par har ersatts. Ryggning har utförts med löspressad råghalm.

Takfallet är till övriga delar täckt med vass och bundet med ståltråd över rafter av järn. Det har varit föremål för lokala lagningar under flera års tid och just där det nya stiet är placerat var vassen mycket sliten och hade en större lagning sedan tidigare.

Avvikelser från handlingar

En förändring gjordes i och med att ytterligare ett fack i inkörsporten på den västra längan också putsades om.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Arbetena har utförts väl och med traditionella material och metoder. Befintligt material har sparats i så stor utsträckning som det har varit möjligt.

lakttagelser under restaureringen

Två upptäckter av intresse har gjorts under årets restaurering. Dels upptäckten av en fackfyllning utan puts och enbart avfärgat tegel (under fönstret i lilla stugan), dels upptäckten av en annan färgtyp och kulör på ytterligare en fackfyllning. Dessa nya rön sätter fokus på behovet av att diskutera vilket förhållningssätt som skall vara vägledande vid framtida åtgärder av detta slag. Som isolerade företeelser ger de inte mycket information utan det finns ett behov av att sätta in dem i ett större sammanhang.

I år blev inte den yngre, ej traditionella putsen, ersatt med kalkputs. Anledningen var att teglet hade varit vitkalkat innan KC-putsen tillkom, vilket tyder på att teglet i just detta fack vid något tillfälle saknat den i övrigt gängse putsade ytan. Behovet av en diskussion kring vad byggnadsminnet Glimmeboda skall representera och visa understryks ytterligare av upptäckten av den rödfärgade lerputsen.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

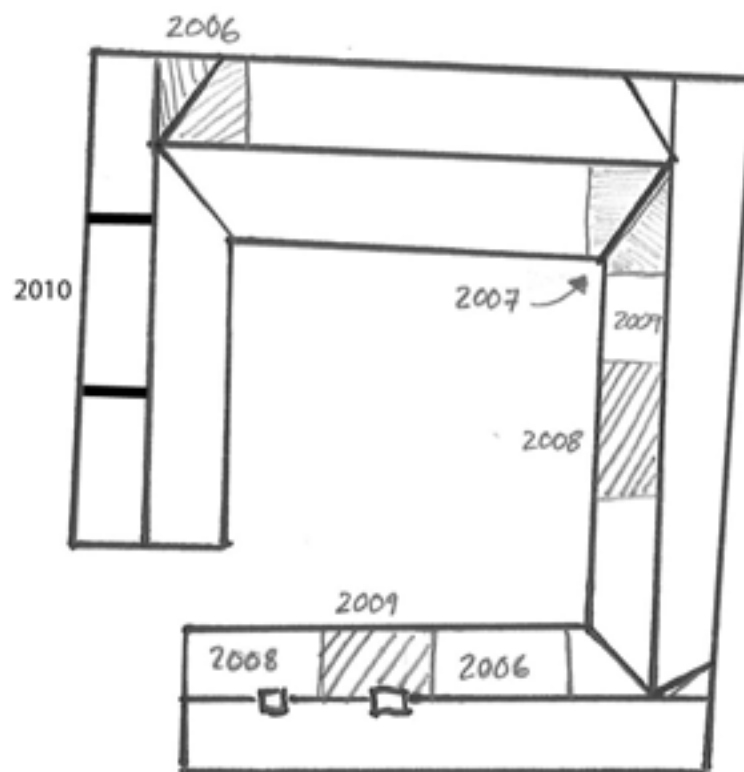
2010-04-23	Remiss
2010-04-28	Regionmuseets remissvar
2010-05-03	Länsstyrelsen beslut om bidrag och tillstånd, dnr 432-6523-10, 434-76133-09
2010-09-15	Slutbesiktningsprotokoll

Kristianstad 2010-09-15

Emelie Petersson

Bilagor

Takskiss

Skiss som visar omlagda takfall vid Glimmebodagården sedan 2006.

Regionmuseets rapportserie 2010

Kulturmiljö

1. Vä 2:107, Vä sn, FU, Anders Edring, 2009
2. Villa Petterssons trädgård – en restaurering, Svalöv sn, AK, Anna Rabow, 2008
3. Marsvinsholms slott – renovering av balustrader, Balkåkra sn, AK, Kristina Nilén, 2008
4. Gravfältet i Färlöv, Färlövs sn, FU + UN, Tony Björk, 1995 – 2005
5. Glimmebodagården – taktäckning, Brösarps sn, AK, Emelie Petersson, 2009
6. Gylstorp. Medeltida odlingslämningar i Visseltofta sn, FU, Tony Björk & Brita Tronde, 2009
7. Väsby kyrka. Bland taklagare och takläggare, Väsby sn, AK, Petter Jansson, 2009
8. Odyssé längs Skånes kuster. Kust och Historia i Skåne. Bertil Helgesson, 2010
9. Övedskloster – restaurering av terrassmuren, Öved sn, AK, Kristina Nilén, 2007-2008
10. Stångby kyrka – utvändig renovering, Stångby sn, AK, Cecilia Pantzar & Kristina Nilén, 2005-2006
11. Kristianstads station – antikvarisk förundersökning, Kristianstad, AF, Emelie Petersson & Heikki Ranta, 2010
12. Allhelgonakyrkan i Lund – utvändig restaurering etapp I, Lunds socken, AK/AM, Petter Jansson, 2009
13. Hotade arter och byggnader –tips och råd vid byggnadsvård. PJ, Nils-Otto Nilsson & Åsa Jakobsson, 2009-2010
14. Människan och landskapet –Metodutveckling, etnobiologi för kulturmiljövård. PJ, Åsa Jakobsson, Anki Karlsson & Cissela Olsson, 2010
15. Vrams Gunnarstorps slott – utvändiga arbeten, Bjuvs sn, AK, Emelie Petersson, 2009
16. Ballingstorpsgården, Kviinge sn, AK, Emelie Petersson, 2010
17. Renovering av stenvalvsbro vid Öveds kloster, Öved sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
18. Mörarps kyrka – invändig renovering och konservering, Mörarps sn, AK, Lotta Eriksson, 2010
19. Tullstorpsåprojektet, Trelleborgs kn, KA, Bertil Helgesson & Cissela Olsson, 2010
20. Örnanäs – arbeten 2009 – 2010, Örkened sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
21. Örtofta slott vid Bråån – kulturhistorisk utredning i samband med våtmarksprojekt, Örtofta sn, Kristina Nilén, 2010
22. Övedsklosters alléer. Öveds sn, PJ, Patrik Olsson, 2010
23. Sporrakulla gård 2010 – tak- och timmerarbeten, Glimåkra sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
24. Gamla begravningsplatsen i Kristianstad, Kristianstad sn, DK, Lotta Eriksson, 2010
25. Tomelilla Byagård – takarbeten 2010, Tomelilla sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
26. Tomelilla Byagård – fasadarbeten 2010, Tomelilla sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
27. Silversmedjan Kv Vapenbrodern 8, Kristianstad, Kristianstads sn, AK Katarina Olsson, 2008
28. Fjällastorps småskola – ommålning av fasad, AM, Helene Stalin Åkesson, 2010
29. Bälteberga Korsvirkeshuset – utvändig renovering, Ottarps sn, AK, Kristina Nilén, 2008-2009
30. Ilstorps kyrka – fönsterarbeten, Ilstorps sn, AK, Lotta Eriksson, 2009 – 2010
31. Heliga Trefaldighetskyrkan – tillbyggnad och invändig ombyggnad, Kristianstad sn, AM, Lotta Eriksson, 2009 – 2010
32. Norra Mellby kyrka – renovering av vapenhusets tak, Norra Mellby sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
33. Lunds domkyrka – ändring av västportalens trappa, Lund, AM, Heikki Ranta, 2010
34. Övedskloster – förändringar vid trädgårdskanalen, Öveds sn, AK, Kristina Nilén & Lars Salminen, 2009-2010
35. Östra Karup kyrkogård, Östra krup sn, DK, Lotta Eriksson, 2010
36. Blåherre mölla – en kvarnmiljö för möten mellan då och nu, Magleheims sn, BMU, Ingela Blomén, Helen Carlsson & Helene Stalin Åkesson
37. Mejeriet Skarhults gods – takrenovering, Skarhult sn, AM, Kristina Nilén, 2010
38. Saltkokningshuset - utvändig ommålning, Karlskrona, AM, Emelie Petersson 2010
39. Glimmebodagården, Brösarps sn, AM, Emelie Petersson, 2010

Förkortningar:

AF- antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AM- antikvarisk medverkan
AU- arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt
FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD- murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning
PJ- projektrapport
VP- vårdplan
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD- bygn-ark-dokumentation
BMU- byggnadsminnesutredning

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-bygn-ark-dokumentation

